

Briuselis, 2015 11 06
COM(2015) 566 final

KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

**dėl asmens duomenų perdavimo iš ES į Jungtines Amerikos Valstijas pagal Direktyvą
95/46/EB, Teisingumo Teismui priėmus sprendimą byloje C-362/14 (Schrems)**

KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

dėl asmens duomenų perdavimo iš ES į Jungtines Amerikos Valstijas pagal Direktyvą 95/46/EB, Teisingumo Teismui priėmus sprendimą byloje C-362/14 (*Schrems*)

1. ĮVADAS. „SAUGAUS UOSTO“ SPRENDIMO PANAIKINIMAS

Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau – Teisingumo Teismas arba Teismas) 2015 m. spalio 6 d. sprendime byloje C-362/14 (*Schrems*)¹ patvirtinama pagrindinės teisės – teisės į asmens duomenų apsaugą, įtvirtintos ES Pagrindinių teisių chartijoje – svarba, taip pat ir tais atvejais, kai šie duomenys perduodami už ES ribų.

Asmens duomenų perdavimas – svarbi transatlantinių santykių dalis. ES ir Jungtinės Valstijos vienai kitai yra svarbiausios prekybos partnerės, o duomenų perdavimas vis dažniau tampa neatskiriama jų komercinių sandorių dalimi.

Siekdama palengvinti šių duomenų judėjimą ir užtikrinti aukštą asmens duomenų apsaugos lygį, Komisija pripažino „saugaus uosto“ sistemos pakankumą 2000 m. liepos 20 d. priimdama Komisijos sprendimą 2000/520/EB (toliau – „saugaus uosto“ sprendimas). Šiuo sprendimu, grindžiamu Direktyvos 95/46/EB² 25 straipsnio 6 dalimi, Komisija buvo pripažinusi „saugaus uosto“ privatumo principus, prie kurių pridėti Jungtinių Valstijų Prekybos departamento paskelbti dažnai užduodami klausimai (DUK), teikiančiais pakankamą iš ES perduodamų asmens duomenų apsaugą³. Todėl buvo galima laisvai perduoti asmens duomenis iš ES valstybių narių Jungtinių Valstijų bendrovėms, prisijungusioms prie šių principų, nors Jungtinėse Valstijose ir nėra bendro duomenų apsaugos įstatymo. „Saugaus uosto“ sistemos veikimas rėmėsi prisijungusių bendrovių įsipareigojimais ir pasitvirtinimu. Nors prie „saugaus uosto“ privatumo principų ir DUK prisijungiama savanoriškai, pagal JAV įstatymus šios taisyklės prie jų prisijungusiems subjektams yra privalomos, o jų laikymąsi užtikrina JAV Federalinė prekybos komisija⁴.

2015 m. spalio 6 d. sprendime Teismas paskelbė „saugaus uosto“ sprendimą negaliojančiu. Esant tokioms aplinkybėms šiuo komunikatu siekiama apžvelgti alternatyvias transatlantinio duomenų perdavimo priemones pagal Direktyvą 95/46/EB, kai nepriimtas sprendimas dėl tinkamumo. Jame taip pat trumpai apibūdinamos sprendimo pasekmės kitiems Komisijos

¹ 2015 m. spalio 6 d. sprendimas byloje *Maximilian Schrems prieš Data Protection Commissioner*, C-362/14, EU:C:2015:650 (toliau taip pat – sprendimas arba sprendimas *Schrems*).

² 1995 m. spalio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 95/46/EB dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo, OL L 281, 1995 11 23, p.31 (toliau – Direktyva 95/46/EB arba Direktyva).

³ Šiame komunikate sąvoka „ES“ apima ir EEE. Todėl laikytina, kad nuorodos į valstybes nares apima ir EEE valstybes nares.

⁴ Išsamesnė „saugaus uosto“ sistemos apžvalga pateikiama Komisijos komunikate Europos Parlamentui ir Tarybai dėl „saugaus uosto“ nuostatų veikimo ES piliečių ir ES įsisteigusių bendrovių požiūriu, COM(2013) 847 final.

sprendimams dėl tinkamumo. Sprendime Teismas paaiškino, kad sprendimas dėl tinkamumo pagal Direktyvos 95/46/EB 25 straipsnio 6 dalį gali būti priimtas, jei Komisija nustato, jog nagrinėjamojoje trečiojoje šalyje asmens duomenų apsaugos lygis, nors ir nebūtinai tapatus, yra „iš esmės toks pat“ kaip lygis, ES garantuojamas pagal šią direktyvą, siejamą su Pagrindinių teisių chartija. Konkrečiai dėl „saugaus uosto“ sprendimo Teismas nustatė, kad jame nebuvo pakankamai Komisijos nustatytų faktų dėl JAV valdžios institucijų prieigos prie pagal tą sprendimą perduodamų duomenų apribojimų ir dėl veiksmingos teisinės apsaugos nuo tokio kišimosi egzistavimo. Visų pirma Teismas patikslino, kad reglamentavimas, leidžiantis valstybės institucijoms apskritai susipažinti su elektroninės komunikacijos turiniu, turi būti laikomas keliančiu pavojų pagrindinės teisės į privatų gyvenimą esmei. Be to, Teismas patvirtino, kad net tada, kai sprendimas dėl tinkamumo pagal Direktyvos 95/46/EB 25 straipsnio 6 dalį priimtas, valstybių narių duomenų apsaugos institucijos (DAI) lieka įgaliotos ir įpareigtos visiškai nepriklausomai ištirti, ar duomenų perdavimas į trečiąją šalį atitinka Direktyvos 95/46/EB reikalavimus, atsižvelgiant į Pagrindinių teisių chartijos 7, 8 ir 47 straipsnius. Tačiau Teismas taip pat patvirtino, kad paskelbti negaliojančiu ES teisės aktą, pavyzdžiui, Komisijos sprendimą dėl tinkamumo, gali tik Teisingumo Teismas.

Teismo sprendime remiamasi Komisijos 2013 m. Komunikatu dėl „saugaus uosto“ nuostatų veikimo ES piliečių ir ES įsisteigusių bendrovių požiūriu⁵, kuriame Komisija įvardijo nemažai trūkumų ir pateikė 13 rekomendacijų. Šių rekomendacijų pagrindu Komisija nuo 2014 m. sausio mėn. rengė derybas su JAV institucijomis, siekdama sukurti atnaujintą ir tvirtesnę transatlantinių duomenų mainų mechanizmą.

Po šio sprendimo Komisija pasiryžusi toliau siekti tikslo – atnaujintos ir tvirtos transatlantinio asmens duomenų perdavimo sistemos. Šioje srityje ji nedelsdama atnaujino ir suaktyvino derybas su JAV Vyriausybe, kad užtikrintų, jog bet koks naujas susitarimas dėl transatlantinio asmens duomenų perdavimo visiškai atitiktų Teismo nustatytą standartą. Taigi bet kokioje tokioje sistemoje turi būti numatyti pakankami apribojimai, apsaugos priemonės ir teisinės priežiūros mechanizmai, kad būtų ir toliau užtikrinta ES piliečių asmens duomenų apsauga, įskaitant galimybę teisėsaugos ir nacionalinio saugumo tikslais prie šių duomenų prieiti valdžios institucijoms. Tuo tarpu verslo atstovai išreiškė susirūpinimą dėl tolesnio duomenų perdavimo galimybių⁶. Todėl tikslinga paaiškinti, kokiomis sąlygomis perdavimas gali būti tęsiamas. Tai paskatino 29 straipsnio darbo grupę – nepriklausomą patariamąjį organą, vienijantį visų valstybių narių DAI atstovus ir Europos duomenų apsaugos priežiūros

⁵ 2013 m. lapkričio 27 d. Komisijos komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai dėl „saugaus uosto“ nuostatų veikimo ES piliečių ir ES įsisteigusių bendrovių požiūriu, COM(2013) 847, p. 2013. Taip pat žr. Komisijos komunikatą Europos Parlamentui ir Tarybai „Atkurti pasitikėjimą duomenų perdavimu tarp ES ir JAV“, COM(2013) 846 *final*, 2013 11 27, ir susijusį memorandumą „Atkurti pasitikėjimą duomenų perdavimu tarp ES ir JAV. Dažnai užduodami klausimai“, MEMO/13/1059, 2013 11 27.

⁶ Verslo asociacijų atstovai šiuos susirūpinimą keliančius klausimus iškėlė, *inter alia*, susitikime, Komisijos pirmininko pavaduotojo Ansipo ir Komisijos narių Jourovos ir Oettingerio surengtame netrukus po sprendimo *Schrems* – spalio 14 d. Žr. 2015 10 14 *Daily News* (MEX/15/5840). Dar žr. 2015 m. spalio 13 d. „Atvirą laišką dėl ESTT sprendimo byloje *Maximilian Schrems prieš Data Protection Commissioner* (C-362/14) įgyvendinimo“ Komisijos pirmininkui Jean'ui-Claude'ui Juncker'ui, pasirašytą įvairių ES ir JAV verslo asociacijų ir bendrovių: http://www.digitaleurope.org/DesktopModules/Bring2mind/DMX/Download.aspx?Command=Core_Download&EntryId=1045&PortalId=0&TabId=353

pareigūną – spalio 16 d. paskelbti pareiškimą⁷ dėl pirmųjų išvadų, kurias galima padaryti po šio sprendimo. Be kitų klausimų, pareiškinge pateikiamos tokios gairės dėl duomenų perdavimo:

- duomenų perdavimas nebėgali būti grindžiamas Komisijos „saugaus uosto“ sprendimu, kuris pripažintas negaliojančiu;
- standartinės sutarčių salygos (toliau taip pat – SSS) ir įmonėms privalomos taisyklės (toliau taip pat – IPT) laikinai gali būti naudojamos kaip duomenų perdavimo pagrindas, nors 29 straipsnio darbo grupė taip pat nurodė, kad ji toliau nagrinės sprendimo poveikį šioms alternatyvioms priemonėms.

Pareiškime valstybės narės ir ES institucijos taip pat paragintos pradėti diskusijas su JAV valdžios institucijomis, kad būtų rasti teisiniai ir techniniai duomenų perdavimo sprendimai; 29 straipsnio darbo grupės manymu, derybos dėl naujo „saugaus uosto“ galėtų būti tokio sprendimo dalis.

29 straipsnio darbo grupė paskelbė, kad jei iki 2016 m. sausio mėn. pabaigos su JAV valdžios institucijomis nebū rastas tinkamas sprendimas, ir priklausomai nuo alternatyvių duomenų perdavimo priemonių įvertinimo, DAI ims visų reikalingų ir tinkamų veiksmų, įskaitant koordinuotus vykdymo užtikrinimo veiksmus.

Galiausiai 29 straipsnio darbo grupė pabrėžė bendrą DAI, ES institucijų, valstybių narių ir verslo įmonių pareigą rasti tvarius sprendimus Teismo sprendimui įgyvendinti. Visų pirma darbo grupė paragino verslo įmones apsvarstyti galimybę įdiegti teisinius ir techninius sprendimus sumažinti galimai rizikai, kylančiai perduodant duomenis.

Šiuo komunikatu nedaromas poveikis DAI įgaliojimams ir pareigai visiškai nepriklausomai įvertinti tokio perdavimo teisėtumą⁸. Juo nenustatomos privalomos taisyklės ir visiškai paisoma nacionalinių teismų įgaliojimų aiškinti taikytiną teisę ir, kai reikia, kreiptis prejudicinio sprendimo į Teisingumo Teismą. Taip pat šis komunikatas negali būti jokios individualios ar kolektyvinės teisės ar reikalavimo pagrindas.

2. ALTERNATYVŲ ASMENS DUOMENŲ PERDAVIMO Į JAV PAGRINDAI

Direktyvoje 95/46/EB nustatytais tarptautinio duomenų perdavimo taisyklėmis aiškiai atskiriamas perdavimas į trečiąsias šalis, kuriose užtikrinamas adekvatus apsaugos lygis (direktyvos 25 straipsnis), ir perdavimas į trečiąsias šalis, kurios, kaip nustatyta, neužtikrina adekvataus apsaugos lygio (direktyvos 26 straipsnis).

⁷ 29 straipsnio darbo grupės pareiškimas, internete paskelbtas http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article-29/press-material/press-release/art29_press_material/2015/20151016_wp29_statement_on_schrems_judgement.pdf

⁸ Žr. Pagrindinių teisių chartijos 8 straipsnio 3 dalį ir SESV 16 straipsnio 2 dalį. Šį nepriklausomumą pabrėžė ir Teismas sprendime *Schrems*.

Sprendime *Schrems* nagrinėjamos sąlygos, kurioms esant Komisija, vadovaudamasi Direktyvos 95/46/EB 25 straipsnio 6 dalimi, gali nustatyti, kad trečiojoje šalyje užtikrinamas adekvatus apsaugos lygis.

Kai nustatoma, kad trečioji šalis, į kurią iš ES turi būti eksportuojami asmens duomenys, neužtikrina šio adekvataus apsaugos lygio, Direktyvos 95/46/EB 26 straipsniu numatyta keletas alternatyvių pagrindų, kad perdavimas vis tiek būtų galimas. Visų pirma, perdavimas galimas, kai už asmens duomenų tvarkymo tikslus ir priemones atsakingas subjektas („duomenų valdytojas“):

- taiko atitinkamas apsaugos priemones, kaip nustatyta Direktyvos 95/46/EB 26 straipsnio 2 dalyje, asmenų privatumui ir pagrindinėms teisėms bei laisvėms apsaugoti ir šių teisių įgyvendinimui paisyti. Pažymėtina, kad tokios apsaugos priemonės gali būti numatytos sutarties sąlygomis, saistančiomis duomenų eksportuotoją ir importuotoją (žr. toliau 2.1 ir 2.2 skirsnius). Joms priskiriamos Komisijos parengtos SSS ir, kalbant apie perdavimą tarp skirtingų daugiašalės įmonių grupės subjektų, DAI aprobuotos IPT; arba
- pasinaudoja viena iš Direktyvos 95/46/EB 26 straipsnio 1 dalies a–f punktuose aiškiai išvardytų nukrypti leidžiančių nuostatų (žr. toliau 2.3 skirsnį).

Palyginus su sprendimais dėl tinkamumo, kurie priimami atlikus bendrą konkrečios trečiosios šalies sistemos įvertinimą ir iš principo gali apimti visus perdavimus į tą sistemą, šie alternatyvūs perdavimo pagrindai yra ir labiau ribotos taikymo srities (nes taikomi tik konkrečioms duomenų srautams), ir platesnės aprėpties (nes nebūtinai ribojami viena konkrečia šalimi). Jie taikomi duomenų perdavimui, vykdomam tam tikrų subjektų, nusprendusių pasinaudoti viena iš Direktyvos 95/46/EB 26 straipsnio siūlomų galimybių. Be to, grįsdami vykdomą perdavimą tokiais pagrindais ir negalėdami remtis Komisijos sprendime pateiktu sprendimu dėl trečiosios šalies tinkamumo, duomenų eksportuotojai ir importuotojai prisiima pareigą užtikrinti, kad perdavimas atitiktų direktyvos reikalavimus.

2.1. Sutartiniai sprendimai

Kaip pažymėjo 29 straipsnio darbo grupė, kad sutarties sąlygomis būtų užtikrintos pakankamos apsaugos priemonės pagal Direktyvos 95/46/EB 26 straipsnio 2 dalį, šios sąlygos „turi pakankamai kompensuoti bendro adekvataus apsaugos lygio nebuvimą, numatydamos būtinuosius apsaugos elementus, kurių trūksta kiekvienu konkrečiu atveju“⁹. Siekdama palengvinti tokių priemonių naudojimą tarptautiniame perdavime, Komisija pagal Direktyvos 26 straipsnio 4 dalį patvirtino keturis SSS rinkinius, laikomus atitinkančiais Direktyvos 26 straipsnio 2 dalies reikalavimus. Du pavyzdinių sąlygų rinkiniai susiję su perdavimu tarp duomenų valdytojų¹⁰, o kiti du – su perdavimu tarp duomenų valdytojo ir jo pavedimu

⁹ Žr. 29 straipsnio darbo grupės dokumentą „Asmens duomenų perdavimas į trečiąsias šalis. ES duomenų apsaugos direktyvos 25 ir 26 straipsnių taikymas“, WP 12, 1998 07 24, p. 16.

¹⁰ 2001 m. birželio 15 d. Komisijos sprendimas 2001/497/EB dėl standartinių sutarčių sąlygų perduodant asmens duomenis į trečiąsias šalis pagal Direktyvą 95/46/EB, OL L 181, 2001 7 4, p. 19, ir 2004 m. gruodžio 27 d. Komisijos sprendimas 2004/915/EB, iš dalies keičiantis Sprendimą 2001/497/EB dėl

veikiančio duomenų tvarkytojo¹¹. Kiekviename iš šių pavyzdinių sąlygų rinkinių nustatytos atitinkamos duomenų eksportuotojų ir importuotojų prievolės. Prie jų priskiriamos prievolės, susijusios, *inter alia*, su saugumo priemonėmis, duomenų subjekto informavimu perduodant neskelbtinus duomenis, duomenų eksportuotojo informavimu apie trečiųjų šalių teisėsaugos institucijų prašymus suteikti prieigą arba netyčia įvykusią arba nesankcionuotą prieigą ir duomenų subjektų teisėmis į prieigą prie savo asmens duomenų, šių duomenų ištaisymą ir panaikinimą, taip pat su nuostolių, patirtų dėl bet kurios iš SSS šalių padaryto pažeidimo, atlyginimo duomenų subjektui taisyklėmis. Pavyzdinėmis sąlygomis taip pat reikalaujama, kad ES duomenų subjektai turėtų galimybę valstybės narės, kurioje įsisteigęs duomenų eksportuotojas, DAI ir (arba) teisme pasinaudoti teisėmis, pagal šias sutarčių sąlygas suteikiamas jiems kaip trečiajai naudą gaunantčiai šaliai¹². Šios teisės ir pareigos sutarčių sąlygose yra reikalingos, kadangi, skirtingai nuo atvejo, kai Komisija yra priėmusi sprendimą dėl tinkamumo, negali būti daroma prielaida, kad duomenų importuotojui trečiojoje šalyje taikoma pakankama duomenų apsaugos taisyklių priežiūros ir vykdymo užtikrinimo sistema.

Kadangi Komisijos sprendimai valstybėms narėms privalomi visi, SSS įtraukimas į sutartį reiškia, kad nacionalinės institucijos šias sąlygas iš principo privalo priimti. Taigi jos negali atsisakyti perduoti duomenis į trečiąją šalį vien dėl to, kad šiomis SSS neužtikrinamos pakankamos apsaugos priemonės. Tai nedaro poveikio jų teisei nagrinėti šias sąlygas atsižvelgiant į Teismo sprendime *Schrems* nustatytus reikalavimus. Jei kyla abejonių, jos turėtų kreiptis į nacionalinę teisumą, o šis savo ruožtu gali prašyti Teisingumo Teismo priimti prejudicinį sprendimą. Nors pagal daugumos valstybių narių teisės aktus, kuriais į nacionalinę teisę perkeliama Direktyva 95/45/EB, išankstinio nacionalinio leidimo perduoti duomenis nereikalaujama, kai kuriose valstybėse narėse veikia pranešimo ir (arba) išankstinio leidimo naudoti SSS sistema. Tokiais atvejais nacionalinės DAI turi palyginti nagrinėjamoje sutartyje faktiškai esančias sąlygas su SSS ir įsitikinti, kad nepadaryta pakeitimų¹³. Jeigu sąlygomis pasinaudota jų nekeičiant¹⁴, leidimas iš principo¹⁵ suteikiamas automatiškai¹⁶. Kaip išsamiau

sutarčių, susijusių su asmens duomenų perdavimu trečiosioms šalims, tipinių punktų, OL L 385, 2004 12 29, p. 74.

¹¹ 2001 m. gruodžio 27 d. Komisijos sprendimas 2002/16/EB dėl standartinių sutarčių sąlygų perduodant asmens duomenis trečiosiose šalyse įsikūrusiems tvarkytojams pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 95/46/EB nuostatas, OL L 6, 2002 1 10, p. 52, ir 2010 m. vasario 5 d. Komisijos sprendimas dėl sutarčių standartinių sąlygų, nustatytų asmens duomenų perdavimui trečiosiose šalyse įsikūrusiems tvarkytojams pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 95/46/EB nuostatas, OL L 39, 2010 2 12, p. 5. Pirmesnis sprendimas, kuris panaikintas pastaruoju, taikomas tik iki 2010 m. gegužės 15 d. sudarytoms sutartims.

¹² Žr., pvz., Komisijos sprendimo 2004/915/EB 6 konstatuojamąją dalį ir jo priedo V punktą; Komisijos sprendimo 2010/87/ES priedo 7 punktą.

¹³ Reikia pažymėti, kad Bendrojo duomenų apsaugos reglamento pasiūlyme (COM(2012) 11 galutinis) numatoma, kad SSS arba IPT, kai jos priimtos Komisijos arba vadovaujantis numatytu derinimo mechanizmu, grindžiamam perdavimui papildomo leidimo nereikia.

¹⁴ Tačiau SSS naudojimas neužkerta kelio šalims susitarti įtraukti kitų sąlygų, jei šios tiesiogiai ar netiesiogiai neprieštaruoja Komisijos patvirtintoms sąlygoms ir jomis nepažeidžiamos pagrindinės duomenų subjektų teisės ar laisvės. Žr. Europos Komisijos „Dažnai užduodamus klausimus, susijusius su asmens duomenų perdavimu iš ES/EEE į trečiąsias šalis“ (DUK B.1.9), p. 28 (internete pateikiami adresu http://ec.europa.eu/justice/policies/privacy/docs/international_transfers_faq/international_transfers_faq.pdf).

¹⁵ Jeigu DAI kyla abejonių dėl SSS suderinamumo su direktyvos reikalavimais, ji šį klausimą turėtų perduoti nacionaliniam teismui, kuris savo ruožtu gali paprašyti Teisingumo Teismo priimti prejudicinį sprendimą. (plg. sprendimo *Schrems* 51, 52, 64 ir 65 p.)

paiškinta toliau (žr. 2.4 skirsnį), taip nepažeidžiamos papildomos priemonės, kurių gali tekti imtis duomenų eksportuotojui, visų pirma po to, kai iš duomenų importuotojo gauta informacijos apie trečiosios šalies teisės sistemos pokyčius, dėl kurių duomenų importuotojui būtų užkirstas kelias įvykdyti savo sutartinius įsipareigojimus. Taikydami SSS, į DAI priežiūros sritį patenka ir duomenų eksportuotojai, ir (sutikdami, kad sutartis jiems būtų taikoma) duomenų importuotojai.

Priėmusioms SSS bendrovėms neužkertama galimybė pasinaudoti kitomis priemonėmis, kaip antai *ad hoc* sutartinėmis nuostatomis, kad įrodytų, jog perdavimas vykdomas taikant pakankamas apsaugos priemones, kaip nustatyta Direktyvos 95/46/EB 26 straipsnio 2 dalyje. Vadovaujantis direktyvos 26 straipsnio 2 dalimi, jas nacionalinės institucijos turi patvirtinti kiekvienu atveju atskirai. Kai kurios DAI parengė šios srities gairių, įskaitant standartines sutartis arba išsamias taisykles, kuriomis reikia vadovautis rengiant nuostatas dėl duomenų perdavimo. Tačiau dauguma šiuo metu įmonių tarptautiniam duomenų perdavimui naudojamų sutarčių yra pagrįstos Komisijos aprobuotomis SSS¹⁷.

2.2. Perdavimas grupės viduje

Kad galėtų perduoti asmens duomenis iš ES už ES ribų esantiems padaliniais laikydami Direktyvos 95/46/EB 26 straipsnio 2 dalyje nustatytą reikalavimą, daugiašalė bendrovė gali priimti IPT. Tokio tipo praktikos kodeksas yra pagrindas tik įmonių grupės viduje vykdomam perdavimui.

Todėl naudojant IPT asmens duomenys gali laisvai judėti tarp įvairių įmonės grupės padalinių pasaulyje (nereikalaujant, kad tarp kiekvieno grupės padalinio būtų sutartiniai santykiai) ir užtikrinama, kad visoje grupėje vieno privalomų ir priverstinai vykdytinų taisyklių rinkinio pagalba būtų išlaikoma tokio pat aukšto lygio asmens duomenų apsauga. Kai taisyklių rinkinys tik vienas, sukuriama paprastesnė ir veiksmingesnė sistema, kurią darbuotojams lengviau įgyvendinti, o duomenų subjektams – suprasti. Siekdama padėti bendrovėms parengti IPT, 29 straipsnio darbo grupė išdėstė materialiuosius (pvz., dėl tikslo ribojimo, tvarkymo saugumo, skaidraus duomenų subjektų informavimo, tolesnio perdavimo už grupės ribų apribojimų, individualių prieigos teisių, ištaisymų ir prieštaravimų) ir procesinius (pvz., dėl audito, atitikties stebėsenos, skundų nagrinėjimo, bendradarbiavimo su DAI, atsakomybės ir jurisdikcijos) IPT reikalavimus, grindžiamus ES duomenų apsaugos standartais¹⁸. Šios

¹⁶ 29 straipsnio darbo grupė nustatė konkrečią DAI bendradarbiavimo procedūrą patvirtinti sutarčių sąlygoms, kurias bendrovė siekia taikyti skirtingose valstybėse narėse. Žr. 29 straipsnio darbo grupės darbinį dokumentą, kuriuo nustatoma bendradarbiavimo procedūra dėl bendrųjų nuomonių dėl „sutarčių sąlygų“, laikomų atitinkančiomis EB pavyzdinę sąlygą, pateikimo, WP 226, 2014 m. lapkričio 26 d. Taip pat žr. Komisijos sprendimo 2004/915/EB priedo VII sąlygą ir Komisijos sprendimo 2010/87/ES priedo 10 sąlygą.

¹⁷ Žr. 29 straipsnio darbo grupės darbinį dokumentą, kuriuo nustatoma bendradarbiavimo procedūra dėl bendrųjų nuomonių dėl „sutarčių sąlygų“, laikomų atitinkančiomis EB pavyzdinę sąlygą, pateikimo, WP 226, 2014 m. lapkričio 26 d., p. 2.

¹⁸ Žr. 29 straipsnio darbo grupės darbinį dokumentą, kuriuo nustatoma įmonėms privalomose taisyklėse turinčių būti elementų ir principų lentelė, WP 153, 2008 m. birželio 24 d.; darbinį dokumentą, kuriuo nustatoma įmonėms privalomų taisyklių struktūra, WP 154, 2008 m. birželio 24 d. ir darbinį dokumentą dėl su įmonėms privalomomis taisyklėmis susijusių dažnai užduodamų klausimų (DUK), WP 155, 2008 m. birželio 24 d.

taisyklės privalomos ne tik įmonių grupės nariams, bet – kaip ir SSS – jos tiesiogiai vykdytinos ES: asmenys, kurių duomenis tvarko vienas iš grupės subjektų, turi teisę kaip trečioji šalis naudoti gavėją priverstinai užtikrinti IPT laikymąsi, pateikdami skundą DAI ir kreipdamiesi su ieškiniu į valstybės narės teismą. Be to, IPT turi būti nurodytas subjektas ES, priimančias atsakomybę už bet kurio ne ES esančio grupės nario, kuriam šios taisyklės privalomos, padarytą šių taisyklių pažeidimą.

Pagal daugumos valstybių narių teisės aktus, kuriais direktyva perkeliama į nacionalinę teisę, duomenų perdavimą IPT pagrindu turi leisti kiekvienos valstybės narės, iš kurios daugiašalė bendrovė ketina perduoti duomenis, DAI. Kad šis procesas palengvėtų ir pagreitėtų, 29 straipsnio darbo grupė nustatė standartinę prašymo formą¹⁹ ir konkrečią susijusių DAI bendradarbiavimo procedūrą²⁰, kuria numatoma, kad paskiriama viena „vadovaujančioji institucija“, atsakinga už patvirtinimo procedūros valdymą.

2.3. Leidžiančios nukrypti nuostatos

Jei nepriimtas sprendimas dėl tinkamumo pagal Direktyvos 95/46/EB 25 straipsnio 6 dalį ir nepaisant SSS ir (arba) IPT naudojimo, asmens duomenis vis tiek galima perduoti trečiojoje šalyje įsteigtiems subjektams, jei taikoma viena iš Direktyvos 95/46/EB 26 straipsnio 1 dalyje nustatytų alternatyviųjų leidžiančių nukrypti nuostatų²¹:

- duomenų subjektas aiškiai sutiko su siūlomu perdavimu;
- perdavimas yra būtinas, kad būtų vykdoma duomenų subjekto ir duomenų valdytojo sudaryta sutartis arba prieš sutarties vykdymą įgyvendintos priemonės, kurių buvo imtasi duomenų subjekto prašymu;
- duomenis perduoti būtina, kad duomenų subjekto labai būtų sudaryta duomenų valdytojo ir trečiosios šalies sutartis ar būtų įvykdyti tokios sutarties reikalavimai;
- perdavimas yra būtinas arba teisiškai reikalaujama atsižvelgti į svarbų visuomenės interesą²² arba pagrįsti, vykdyti arba ginti teisėtus reikalavimus;

¹⁹ 29 straipsnio darbo grupė, Standartinis prašymas patvirtinti įmonėms privalomas asmens duomenų perdavimo taisyklės, WP 133, 2007 m. sausio 10 d.

²⁰ 29 straipsnio darbo grupės darbinis dokumentas, kuriuo nustatoma bendradarbiavimo procedūra dėl bendrųjų nuomonių dėl pakankamų apsaugos priemonių, kylančių iš „įmonėms privalomų taisyklių“, pateikimo, WP 107, 2005 m. balandžio 14 d.

²¹ Kaip pabrėžė 29 straipsnio darbo grupė, jei kitose Direktyvos 95/46/EB nuostatose yra papildomų šių nukrypti leidžiančių nuostatų naudojimui reikšmingų reikalavimų (pavyzdžiui, neskelbtinų duomenų tvarkymo apribojimai 8 straipsnyje), jų turi būti paisoma. Žr. 29 straipsnio darbo grupės darbinį dokumentą dėl 1995 m. spalio 24 d. Direktyvos 95/46/EB 26 straipsnio 1 dalies vienodo aiškinimo, WP 114, 2005 11 25, p. 8. Taip pat žr. Europos Komisijos „Dažnai užduodamus klausimus, susijusius su asmens duomenų perdavimu iš ES/EEE į trečiąsias šalis“ (DUK D.2), p. 50.

²² Tokiems atvejams gali būti priskiriamas, pavyzdžiui, duomenų perdavimas tarp mokesčių ar muito institucijų arba tarnybų, atsakingų už socialinės apsaugos klausimus (žr. Direktyvos 95/46/EB 58 konstatuojamąją dalį). perdavimui tarp finansinių paslaugų sektoriaus priežiūros institucijų taip pat gali būti taikoma nukrypti leidžianti nuostata. Žr. 29 straipsnio darbo grupės darbinį dokumentą „Asmens duomenų

- perdavimas yra būtinas siekiant apsaugoti gyvybinius duomenų subjekto interesus;
- duomenys perduodami iš registro, kuris pagal įstatymus ir norminius aktus turėtų suteikti informacijos visuomenei ir kuriuo gali naudotis plačioji visuomenė arba bet kuris teisėtai reikalaujantis asmuo, tačiau kiekvienu konkrečiu atveju turi būti įvykdytos įstatymo numatytos naudojimosi tokiu registru sąlygos.

Šie pagrindai leidžia nukrypti nuo bendrojo draudimo perduoti asmens duomenis subjektams, įsteigtiems trečiosiose šalyse, kur neužtikrinamas adekvatus apsaugos lygis. Faktiškai duomenų eksportuotojas neprivalo užtikrinti, kad duomenų importuotojas suteiks adekvačią apsaugą, ir paprastai jam nereikia gauti išankstinio leidimo perdavimui iš atitinkamų nacionalinių valdžios institucijų. Tačiau dėl šių nukrypti leidžiančių nuostatų išimtinio pobūdžio 29 straipsnio darbo grupė mano, kad jos turi būti aiškinamos griežtai²³.

29 straipsnio darbo grupė paskelbė keletą neprivalomų orientavimo dokumentų apie Direktyvos 95/46/EB 26 straipsnio 1 dalies taikymą²⁴. Juose pateikiama nemažai gerosios patirties taisyklių, skirtų DAI vykdymo užtikrinimo veiksams orientuoti²⁵. Konkrečiai darbo grupė rekomenduoja, kad asmens duomenų perdavimas, kurį galima laikyti pakartotiniu, masiniu arba struktūriniu, turėtų būti vykdomas taikant pakankamas apsaugos priemonės ir, kai įmanoma, pagal konkrečią teisinę sistemą, kaip antai SSS arba IPT²⁶.

Šiame komunikate Komisija nagrinės tik tas nukrypti leidžiančias nuostatas, kurios po išvados, kad „saugaus uosto“ sprendimas yra negaliojantis, atrodo itin svarbios komerciniam perdavimui.

2.3.1. Perdavimas, kuris būtinas įvykdyti sutarčiai arba įgyvendinti ikisutartinėms priemonėms, kurių imtasi duomenų subjekto prašymu (26 straipsnio 1 dalies b punktas)

Ši nukrypti leidžianti nuostata gali būti taikytina, pavyzdžiui, užsakant viešbutį arba kai siekiant atlikti banko pavedimą į trečiąją šalį perduodama mokėjimo informacija. Tačiau 29 straipsnio darbo grupė mano, kad kiekvienu iš šių atvejų turi būti „glaudus ir reikšmingas

perdavimas trečiosioms šalims. ES duomenų apsaugos direktyvos 25 ir 26 straipsnių taikymas“, WP 12, 1998 07 24, p. 25.

²³ 29 straipsnio darbo grupės darbinis dokumentas „Dėl 2005 m. lapkričio 25 d. Direktyvos 95/46/EB 26 straipsnio 1 dalies vienodo aiškinimo“, WP 114, p. 7, 17.

²⁴ 29 straipsnio darbo grupės darbinis dokumentas „Asmens duomenų perdavimas trečiosioms šalims. ES duomenų apsaugos direktyvos 25 ir 26 straipsnių taikymas“, WP 12, 1998 07 24; darbinis dokumentas dėl 1995 m. spalio 24 d. Direktyvos 95/46/EB 26 straipsnio 1 dalies vienodo aiškinimo, WP 114, 2005 m. lapkričio 25 d. Taip pat žr. Europos Komisijos „Dažnai užduodamus klausimus, susijusius su asmens duomenų perdavimu iš ES/EEE į trečiąsias šalis“ (DUK D.1–D.9), p. 48-54.

²⁵ 29 straipsnio darbo grupės darbinis dokumentas dėl 1995 m. spalio 24 d. Direktyvos 95/46/EB 26 straipsnio 1 dalies vienodo aiškinimo, WP 114, 2005 m. lapkričio 25 d., p. 8-10.

²⁶ 29 straipsnio darbo grupės darbinis dokumentas dėl 1995 m. spalio 24 d. Direktyvos 95/46/EB 26 straipsnio 1 dalies vienodo aiškinimo, WP 114, 2005 m. lapkričio 25 d., p. 9. Darbo grupės teigimu, masinis arba pakartotinis perdavimas nukrypti leidžiančios nuostatos pagrindu gali būti vykdomas tik jei pasinaudoti SSS arba IPT yra praktiškai neįmanoma ir kai pavojus duomenų subjektams yra nedidelis (pvz., tarptautiniai lėšų pavedimai). Taip pat žr. Europos Komisijos „Dažnai užduodamus klausimus, susijusius su asmens duomenų perdavimu iš ES/EEE į trečiąsias šalis“ (DUK D.1), p. 49.

ryšys“, „tiesioginė ir objektyvi sąsaja“ tarp duomenų subjekto ir sutarties arba ikisutartinės priemonės tikslų (būtinumo patikrinimas)²⁷. Be to, nukrypti leidžiančios nuostatos negalima taikyti perduodant papildomą informaciją, kuri nebūtina perdavimo tikslui, ir perdavimui kitu tikslu nei sutarties vykdymas (pavyzdžiui, paskesnei rinkodarai)²⁸. Kalbant apie ikisutartinės priemonės, 29 straipsnio darbo grupė laikėsi nuomonės, kad joms priklauso tik duomenų subjekto inicijuoti kontaktai (pavyzdžiui, prašymas suteikti informacijos apie konkrečią paslaugą), o ne kontaktai, atsiradę dėl duomenų valdytojo rinkodaros veiksmų²⁹.

2.3.2. Perdavimas, kuris būtinas, kad duomenų subjekto labui būtų sudaryta duomenų valdytojo arba trečiosios šalies sutartis ar būtų įvykdyti tokios sutarties reikalavimai (26 straipsnio 1 dalies c punktas)

Ši nukrypti leidžianti nuostata gali būti taikoma, pavyzdžiui, kai duomenų subjektas yra tarptautinio banko pavedimo gavėjas arba kai kelionių agentas persiunčia oro vežėjui skrydžio rezervacijos duomenis. Šiuo atveju taip pat tikrinamas būtinumas, be to, turi būti glaudus ir materialus ryšys tarp duomenų subjekto interesų ir tikslo, kurio siekiama sutartimi.

2.3.3. Perdavimas, kuris būtinas arba jo teisiškai reikalaujama, kad atsirastų, galėtų būti įgyvendinami arba ginami teisiniai reikalavimai (26 straipsnio 1 dalies d punktas)

Ši nukrypti leidžianti nuostata gali būti taikoma, pavyzdžiui, kai bendrovei reikia perduoti duomenis, kad apsigintų nuo teisinio reikalavimo arba kad galėtų pareikšti tokį reikalavimą teisme arba viešojoje institucijoje. Kaip ir ankstesnių dviejų nukrypti leidžiančių nuostatų atveju, taikytinas būtinumo patikrinimas³⁰: turi būti glaudus ryšys su bylinėjimusi arba teisiniu (įskaitant administracinį) procesu.

29 straipsnio darbo grupės teigimu, šią nukrypti leidžiančią nuostatą galima taikyti tik jei laikomasi visų tarptautinių taisyklių dėl bendradarbiavimo baudžiamosiose ir civilinėse bylose, reglamentuojančių šios rūšies perdavimą, visų pirma todėl, kad jos kyla iš 1970 m. kovo 18 d. Hagos konvencijos („Konvencijos dėl įrodymų paėmimo“)³¹ nuostatų.

²⁷ 29 straipsnio darbo grupės darbinis dokumentas dėl 1995 m. spalio 24 d. Direktyvos 95/46/EB 26 straipsnio 1 dalies vienodo aiškinimo, WP 114, 2005 m. lapkričio 25 d., p. 13. Taip pat žr. nuomonę Nr. 6/2002 dėl keleivių žiniarašio informacijos ir kitų oro vežėjų duomenų perdavimo Jungtinėms Valstijoms, WP 66, 2002 m. spalio 24 d.

²⁸ 29 straipsnio darbo grupės darbinis dokumentas „Asmens duomenų perdavimas trečiosioms šalims. ES duomenų apsaugos direktyvos 25 ir 26 straipsnių taikymas“, WP 12, 1998 m. liepos 24 d., p. 24, darbinis dokumentas dėl 1995 m. spalio 24 d. Direktyvos 95/46/EB 26 straipsnio 1 dalies vienodo aiškinimo, WP 114, 2005 m. lapkričio 25 d., p. 13.

²⁹ 29 straipsnio darbo grupės darbinis dokumentas „Asmens duomenų perdavimas trečiosioms šalims. ES duomenų apsaugos direktyvos 25 ir 26 straipsnių taikymas“, WP 12, 1998 m. liepos 24 d., p. 24.

³⁰ 29 straipsnio darbo grupės darbinis dokumentas dėl 1995 m. spalio 24 d. Direktyvos 95/46/EB 26 straipsnio 1 dalies vienodo aiškinimo, WP 114, 2005 m. lapkričio 25 d., p. 15. Pavyzdžiui, darbo santykiuose negalima pasinaudoti šia nukrypti leidžiančia nuostata siekiant perduoti visas darbuotojų bylas trečiojoje šalyje įsteigtoje grupės motininei bendrovei motyvuojant galimu teisiniu procesu ateityje.

³¹ Hagos konvencija dėl įrodymų civilinėse arba komercinėse bylose paėmimo užsienyje, pateikta pasirašyti 1970 m. kovo 18 d., 23. U.S.T. 2555, 847 U.N.T.S. 241. Ši konvencija apima, pavyzdžiui, ikiteisminį tyrimą arba vienos valstybės teisminės institucijos prašymą kitos valstybės kompetentingai institucijai gauti įrodymus, skirtus naudoti teismo procese prašančiojoje valstybėje.

2.3.4. Aiškus išankstinis duomenų subjekto sutikimas su siūlomu perdavimu (26 straipsnio 1 dalies a punktas)

Sutikimas gali būti naudojamas kaip duomenų perdavimo pagrindas, tačiau reikia atsižvelgti į keletą aplinkybių. Kadangi sutikimas turi būti duotas dėl „siūlomo“ perdavimo, tam reikalingas išankstinis sutikimas su konkrečiu perdavimu (arba konkrečia perdavimo kategorija). Kai jo prašoma internetu, 29 straipsnio darbo grupė rekomenduoja naudoti langelius, kurie turi būti pažymėti (bet ne iš anksto pažymėtus langelius)³². Kadangi šis sutikimas turi būti aiškus, kilus bet kokioms abejonėms dėl to, ar jis faktiškai duotas, nukrypti leidžiančios nuostatos nebūtų galima taikyti. Tai greičiausiai reikš, kad daugelis atvejų, kai sutikimas geriausiu atveju tėra numanomas (pavyzdžiui, todėl, kad asmuo sužinojo apie perdavimą ir nepaprieštaravo) šio kriterijaus neatitiks. Ir atvirkščiai, nukrypti leidžianti nuostata galėtų būti naudojama, kai perduodantysis subjektas palaiko tiesioginį ryšį su duomenų subjektu, lengvai gali būti suteikta reikalinga informacija ir gautas aiškus sutikimas³³.

Be to, pagal Direktyvos 95/46/EB 2 straipsnio h punktą sutikimas turi būti laisvas, konkretus ir pagrįstas informacija. 29 straipsnio darbo grupės teigimu, pirmasis reikalavimas reiškia, kad bet koks „spaudimas“ gali padaryti sutikimą negaliojančiu. Tai ypač aktualu darbo santykiuose, kur dėl pavaldumo santykių ir būdingo darbuotojų priklausomumo paprastai gali būti abejojama pasiklovimu sutikimu³⁴. Žvelgiant plačiau, negalima laikyti galiojančiu sutikimo duomenų subjekto, kuris neturėjo galimybės iš tiesų pasirinkti arba kuriam buvo pateiktas *fait accompli*³⁵.

Ypač svarbu yra tai, kad duomenų subjektai būtų tinkamai iš anksto informuojami, kad duomenys gali būti perduodami už ES ribų, į kurią trečiąją šalį ir kokiomis sąlygomis (perdavimo tikslas, gavėjo (-ų) tapatybė ir duomenys apie jį (juos) ir t.t.). Šioje informacijoje turėtų būti aptartas konkretus pavojus, kad jų duomenys bus perduoti į trečiąją šalį, neužtikrinančią adekvačios apsaugos³⁶. Be to, kaip pažymėjo 29 straipsnio darbo grupė, duomenų subjekto sutikimo atšaukimas, nors jis ir neveikia atgal, iš principo turėtų užkirsti

³² 29 straipsnio darbo grupė, darbinis dokumentas dėl 1995 m. spalio 24 d. Direktyvos 95/46/EB 26 straipsnio 1 dalies vienodo aiškinimo, WP 114, 2005 m. lapkričio 25 d., p. 10, su nuoroda į nuomonę 5/2004 dėl neužsakytų rinkodaros komunikacijų pagal Direktyvos 2002/58/EB 13 straipsnį, WP 90, 2004 m. vasario 27 d., 3.2 punktas.

³³ 29 straipsnio darbo grupės darbinis dokumentas „Asmens duomenų perdavimas trečiosioms šalims. ES duomenų apsaugos direktyvos 25 ir 26 straipsnių taikymas“, WP 12, 1998 m. liepos 24 d., p. 24.

³⁴ 29 straipsnio darbo grupės nuomonė Nr. 8/2001 dėl asmens duomenų tvarkymo darbo santykiuose, WP 48, 2001 m. rugsėjo 13 d., p. 3, 23 ir 26. Darbo grupės nuomone, pasikliauti sutikimu turėtų būti galima tik tais atvejais, kai darbuotojas iš tiesų gali laisvai pasirinkti ir todėl gali be neigiamų pasekmių sutikimą atšaukti. Taip pat žr. 29 straipsnio darbo grupės darbinį dokumentą dėl 1995 m. spalio 24 d. Direktyvos 95/46/EB 26 straipsnio 1 dalies vienodo aiškinimo, WP 114, 2005 m. lapkričio 25 d., p. 11.

³⁵ 29 straipsnio darbo grupės darbinis dokumentas dėl 1995 m. spalio 24 d. Direktyvos 95/46/EB 26 straipsnio 1 dalies vienodo aiškinimo, WP 114, 2005 m. lapkričio 25 d., p. 11. Taip pat žr. nuomonę Nr. 6/2002 dėl keleivių žiniaraščių informacijos ir kitų oro vežėjų duomenų perdavimo Jungtinėms Valstijoms, WP 66, 2002 m. spalio 24 d.

³⁶ 29 straipsnio darbo grupės darbinis dokumentas „Asmens duomenų perdavimas trečiosioms šalims. ES duomenų apsaugos direktyvos 25 ir 26 straipsnių taikymas“, WP 12, 1998 m. liepos 24 d., p. 24.

kelią bet kokiam tolesniam asmens duomenų tvarkymui³⁷. Atsižvelgdama į šiuos apribojimus, 29 straipsnio darbo grupė mano, kad mažai tikėtina, jog sutikimu duomenų valdytojams būtų užtikrinta adekvati ilgalaikė sistema struktūrinio perdavimo atvejais³⁸.

2.4. Alternatyviųjų asmens duomenų perdavimo pagrindų santrauka

Iš pirmiau išdėstyto galima daryti išvadą, kad bendrovės gali naudotis keletu alternatyvių priemonių siųsdamos tarptautinius duomenis į trečiąsias šalis, kurios pripažintos neužtikrinančiomis adekvataus apsaugos lygio pagal Direktyvos 95/46/EB 25 straipsnio 2 dalį. Po sprendimo *Schrems* 29 straipsnio darbo grupė patikslino, kad kol ji tęsia savo vertinimą ir nepažeidžiant DAI įgaliojimų nagrinėti konkrečias bylas, duomenims į JAV perduoti gali būti naudojamos SSS ir IPT³⁹. Savo ruožtu verslo atstovai į sprendimą reagavo skirtingai, be kita ko, pagrįsdami vykdomą duomenų perdavimą šiomis alternatyviomis priemonėmis⁴⁰.

Tačiau būtina atkreipti dėmesį į dvi svarbias sąlygas. Pirma, reikia prisiminti, kad nepriklausomai nuo konkretaus teisinio pagrindo, kuriuo remiamasi, perdavimas į trečiąją šalį teisėtai gali būti vykdomas tik jeigu duomenys iš pradžių surinkti ir toliau tvarkyti ES įsikūrusio duomenų valdytojo vadovaujantis taikytiniais nacionaliniais įstatymais, kuriais į nacionalinę teisę perkeliama Direktyva 95/46/EB. Pačioje direktyvoje įsakmiai nustatyta, kad tvarkymo veikla, vykdoma iki perdavimo, kaip ir pačiu perdavimu, turi būti visiškai paisoma valstybių narių vadovaujantis kitomis direktyvos nuostatomis priimtų taisyklių⁴¹. Antra, jei nėra Komisijos sprendimo dėl tinkamumo, pareiga užtikrinti, kad duomenų perdavimas būtų vykdomas taikant pakankamas apsaugos priemones, kaip nustatyta Direktyvos 26 straipsnio 2 dalimi, tenka valdytojams. Šis vertinimas turėtų būti atliekamas atsižvelgiant į visas su nagrinėjamu perdavimu susijusias aplinkybes. Konkrečiai, ir SSS, ir IPT nustatyta, kad jeigu duomenų importuotojas turi priežasčių manyti, kad dėl gavėjo šalyje taikytinų įstatymų jam gali būti užkirstas kelias įvykdyti įsipareigojimus, jis nedelsdamas apie tai informuoja duomenų eksportuotoją ES. Tokiomis aplinkybėmis pats eksportuotojas turėtų įvertinti, ar nereikia imtis atitinkamų priemonių, kad būtų užtikrinta asmens duomenų apsauga⁴². Tai gali

³⁷ 29 straipsnio darbo grupės nuomonė Nr. 15/2011 dėl sutikimo apibrėžties, WP 187, 2011 m. liepos 13 d., p. 9.

³⁸ 29 straipsnio darbo grupės darbinis dokumentas dėl 1995 m. spalio 24 d. Direktyvos 95/46/EB 26 straipsnio 1 dalies vienodo aiškinimo, WP 114, 2005 m. lapkričio 25 d., p. 11.

³⁹ Žr. 2015 m. spalio 16 d. 29 straipsnio darbo grupės pareiškimą (8 išnaša pirmiau).

⁴⁰ Nemažai daugiašalių bendrovių paskelbė, kad vykdomą duomenų perdavimą į JAV grindžia alternatyviosiomis priemonėmis. Žr., pavyzdžiui, „Microsoft“ (<http://blogs.microsoft.com/on-the-issues/2015/10/06/a-message-to-our-customers-about-eu-us-safe-harbor/>) arba „Salesforce“ (<http://www.salesforce.com/company/privacy/data-processing-addendum-faq.jsp>) pareiškimus. Kitos JAV bendrovės, kaip antai „Oracle“, teigė, kad siūlo debesijos paslaugų vartotojams galimybę duomenis laikyti Europoje, kad jie nebūtų perduodami saugoti kitur: <http://www.irishtimes.com/business/technology/oracle-keeps-european-data-within-its-eu-based-data-centres-1.2408505?mode=print&ot=example.AjaxPageLayout.ot>

⁴¹ Žr. Direktyvos 95/46/EB 60 konstatuojamąją dalį ir 25 straipsnio 1 dalį.

⁴² Žr., pavyzdžiui, Komisijos sprendimo 2010/87/EU priedo 5 sąlygą ir 29 straipsnio darbo grupės darbinį dokumentą, kuriuo nustatoma įmonėms privalomų taisyklių struktūros sistema, WP 154, 2008 m. birželio 24 d., p. 8.

būti tiek techninės, organizacinės, susijusios su verslo modeliu arba teisinės priemonės⁴³, tiek galimybė sustabdyti duomenų perdavimą arba nutraukti sutartį. Todėl įvertinus visas perdavimo aplinkybes, duomenų eksportuotojams gali tekti įdiegti papildomas apsaugos priemonės šalia tų, kurios numatytos pagal atitinkamą teisinį pagrindą, kad perdavimas atitiktų direktyvos 26 straipsnio 2 punkto reikalavimus.

Tokių reikalavimų laikymąsi galiausiai vertins DAI kiekvienu atveju atskirai, vykdydamos savo priežiūros ir vykdymo užtikrinimo funkcijas, kai tvirtinamos sutartinės nuostatos ir IPT arba individualių skundų pagrindu. Nors kai kurios DAI išreiškė abejonių dėl galimybės transatlantiniam duomenų srautui naudoti tokias perdavimo priemones kaip SSS ir IPT⁴⁴, 29 straipsnio darbo grupė pareiškime, paskelbtame po sprendimo *Schrems*, pranešė, kad tęs šio sprendimo poveikio kitoms perdavimo priemonėms analizę⁴⁵. Tai nedaro poveikio DAI teisei nagrinėti konkrečias bylas ir įgyvendinti įgaliojimus, kad būtų apsaugoti asmenys.

3. SPRENDIMO *SCHREMS* PASEKMĖS SPRENDIMAMS DĖL TINKAMUMO

Savo sprendime Teisingumo Teismas nekelia klausimo dėl Komisijos įgaliojimų vadovaujantis Direktyvos 95/46/EB 25 straipsnio 6 dalimi išsiaiškinti, kad trečioji šalis užtikrina adekvatų apsaugos lygį, jei tik laikomasi Teismo nustatytų reikalavimų. Vadovaujantis šiais reikalavimais, 2012 m. pasiūlyme dėl Bendrojo duomenų apsaugos reglamento⁴⁶, kuris pakeistų Direktyvą 95/46/EB, toliau paaiškinamos ir patikslinamos sprendimų dėl tinkamumo priėmimo sąlygos. Sprendime *Schrems* Teismas taip pat išaiškino, kad Komisijai priėmus sprendimą dėl tinkamumo jis yra privalomas visoms valstybėms narėms ir jų institucijoms, įskaitant DAI, tol, kol jis neatšauktas, nepanaikintas arba

⁴³ Žr., pavyzdžiui, Europos Sąjungos tinklų ir informacijos apsaugos agentūros (ENISA) paskelbtas gairės: https://resilience.enisa.europa.eu/article-13/guideline-for-minimum-security-measures/Article_13a_ENISA_Technical_Guideline_On_Security_Measures_v2_0.pdf.

⁴⁴ Žr., pavyzdžiui, Vokietijos federalinio ir kraštų lygmens duomenų apsaugos institucijų duomenų apsaugos konferencijos 2015 10 16 paskelbtą nuomonę: <https://www.datenschutz.hessen.de/ft-europa.htm#entry4521>. Pabrėžiant, kad sprendime *Schrems* esama „griežtų materialijų reikalavimų“, kurių turi paisyti tiek Komisija, tiek DAI, nuomonėje nurodoma, kad Vokietijos DAI įvertins duomenų perdavimo, grindžiamo alternatyviomis priemonėmis (SSS, IPT), teisėtumą ir nebeišduos naujų leidimų naudoti šias priemones. Tuo pačiu metu Vokietijos DAI aiškiai įspėjo, kad alternatyvios perdavimo priemonės yra tikrinamos teisiniu požiūriu. Žr., pavyzdžiui, Šlėzvigo-Holšteino DAI paskelbtą nuomonę: <https://www.datenschutzzentrum.de/artikel/981-ULD-Position-Paper-on-the-Judgment-of-the-Court-of-Justice-of-the-European-Union-of-6-October-2015,-C-36214.html> ir Rainlando-Pfalco DAI paskelbtą nuomonę: https://www.datenschutz.rlp.de/de/aktuell/2015/images/20151026_Folgerungen_des_LfDI_RLP_zum_EuG_H-Urteil_Safe_Harbor.pdf.

⁴⁵ Žr. 2015 m. spalio 16 d. 29 straipsnio darbo grupės pareiškimą (8 išnaša pirmiau).

⁴⁶ Europos Komisijos pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas). Taip pat žr. 2014 m. kovo 12 d. Europos Parlamento teisėkūros rezoliuciją – pasiūlymą dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas), COM(2012)0011 – C7-0025/2012 – 2012/0011(COD); Tarybos pasiūlymą dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas), Bendro požiūrio parengimas, 9565/15. Pasiūlymas šiuo metu yra galutiniame teisėkūros proceso etape.

nepaskelbtas negaliojančiu Teisingumo Teismo, kuris vienintelis turi jurisdikciją šiuo klausimu. DAI lieka kompetentingos nagrinėti pareiškimus pagal Direktyvos 95/46/EB 28 straipsnio 4 dalį, kad duomenų perdavimas atitinka direktyva nustatytus reikalavimus (kaip išaiškino Teisingumo Teismas), tačiau negali padaryti galutinės išvados. Tai valstybės narės turi numatyti galimybę kreiptis į nacionalinį teismą, kuris savo ruožtu gali kreiptis į Teisingumo Teismą, paprašydamas jo priimti prejudicinį sprendimą vadovaujantis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 267 straipsniu.

Be to, Teisingumo Teismas aiškiai patvirtino, kad trečiajai šaliai pasinaudojus pasitvirtinimo sistema (kaip pagal „saugaus uosto“ privatumo principus), neužkertamas kelias priimti sprendimą dėl tinkamumo pagal Direktyvos 95/46/EB 25 straipsnio 6 dalį, jei esama veiksmingų nustatymo ir priežiūros mechanizmų, dėl kurių praktiškai galima nustatyti duomenų apsaugos taisyklių pažeidimus ir taikyti sankcijas už juos.

Kadangi „saugaus uosto“ sprendime šiuo požiūriu nebuvo nustatyta pakankamai faktų, Teisingumo Teismas paskelbė sprendimą negaliojančiu. Taigi aišku, kad duomenų perdavimas tarp ES ir Jungtinių Valstijų nebegali būti vykdomas šiuo pagrindu, t. y. vien remiantis „saugaus uosto“ privatumo principų laikymusi. Kadangi duomenų perdavimas į trečiąją šalį, neužtikrinančią adekvataus apsaugos lygio (ar bent jau kai tai nenustatyta Komisijos sprendimu vadovaujantis Direktyvos 95/46/EB 25 straipsnio 6 dalimi), iš principo draudžiamas⁴⁷, jis yra teisėtas tik jei duomenų eksportuotojas gali pasinaudoti viena iš 2 skirsnysje aprašytų alternatyviųjų priemonių. Jei nėra sprendimo dėl tinkamumo, pareiga (kontroliuojant DAI) užtikrinti, kad pasinaudojimo šiomis priemonėmis (viena iš jų) sąlygos atitinkamo duomenų perdavimo atveju yra tenkinamos, tenka duomenų eksportuotojui.

Sprendimo taikymo sritis ribojama Komisijos „saugaus uosto“ sprendimu. Tačiau į visus kitus sprendimus dėl tinkamumo⁴⁸ įtrauktas DAI įgaliojimų apribojimas, tapatus „saugaus uosto“ sprendimo 3 straipsniui, kurį Teisingumo Teismas pripažino negaliojančiu⁴⁹. Dabar Komisija padarys išvadas po šio teismo sprendimo, artimiausiu metu parengdama sprendimą, kuris bus priimtas pagal atitinkamą komiteto procedūrą ir kuriuo ši nuostata visuose esamuose sprendimuose dėl tinkamumo bus pakeista. Komisija taip pat pradės reguliarių esamų ir būsimų sprendimų dėl tinkamumo vertinimą, be kita ko, kartu su nagrinėjamos trečiosios šalies institucijomis reguliariai vertindama jų veikimą.

4. IŠVADA

Kaip patvirtino 29 straipsnio darbo grupė, bendrovės, teisėtai siųsdamos duomenis į tokias trečiąsias šalis, kaip Jungtinės Valstijos, ir toliau gali naudoti alternatyvias duomenų srautų autorizavimo priemones. Tačiau Komisija mano, kad vienu iš svarbiausių prioritetų išlieka

⁴⁷ Žr. Direktyvos 95/46/EB 57 konstatuojamąją dalį.

⁴⁸ Šiuo metu sprendimų dėl tinkamumo priimta šių šalių atžvilgiu: Andora, Argentina, Džersis, Farerų salos, Gernsis, Izraelis, Kanada, Meno sala, Naujoji Zelandija, Šveicarija ir Urugvajus. Žr. http://ec.europa.eu/justice/data-protection/international-transfers/adequacy/index_en.htm.

⁴⁹ Žr. sprendimo *Schrems* 99–104 punktus.

atnaujinta ir tvirta asmens duomenų perdavimo į Jungtines Valstijas sistema. Tokios sistemos sukūrimas yra nuodugniausias sprendimas, norint užtikrinti praktinį Europos piliečių asmens duomenų apsaugos tęstinumą, kai šie duomenys perduodami į Jungtines Valstijas. Todėl tai geriausias transatlantinės prekybos sprendimas, nes juo užtikrinamas paprastesnis, mažiau apsunkinantis ir todėl ne taip brangiai kainuojantis perdavimo mechanizmas, visų pirma mažoms ir vidutinėms įmonėms.

Dar 2013 m. Komisija pradėjo derybas su JAV Vyriausybe dėl naujo transatlantinio duomenų perdavimo mechanizmo, grindžiamo jos 13 rekomendacijų⁵⁰. Siekiant suartinti abiejų šalių pozicijas padaryta nemenka pažanga, pavyzdžiui, dėl griežtesnės „saugaus uosto“ privatumo principų stebėsenos ir vykdymo užtikrinimo (už kuriuos atsakingi atitinkamai JAV Prekybos departamentas ir JAV Federalinė prekybos komisija), didesnio skaidrumo vartotojams jų duomenų apsaugos teisių atžvilgiu, lengvesnių ir pigesnių teisių gynimo galimybių esant skundams ir aiškesnių tolesnio perdavimo iš „saugaus uosto“ bendrovių „ne saugaus uosto“ bendrovėms (pvz., tvarkymo arba pagalbinio tvarkymo tikslais) taisyklių. Dabar, kai „saugaus uosto“ sprendimas paskelbtas negaliojančiu, Komisija suintensyvino pokalbius su JAV Vyriausybe, siekdama užtikrinti, kad būtų laikomasi Teismo suformuluotų teisinių reikalavimų. Komisijos tikslas – šias diskusijas užbaigti ir tikslą pasiekti per tris mėnesius.

Kol nėra atnaujintos transatlantinės sistemos, bendrovės turi pasikliauti esamomis alternatyviomis perdavimo priemonėmis. Tačiau ši alternatyva susijusi su duomenų eksportuotojų pareigomis, prižiūrint DAI.

Skirtingai nei tuo atveju, kai Komisija nustato, kad trečioji šalis užtikrina adekvatų duomenų apsaugos lygį ir duomenų eksportuotojai gali tuo pasikliauti siųsdami duomenis iš ES, naudojant alternatyvias priemones už patikrinimą, kad asmens duomenys būtų veiksmingai saugomi, lieka atsakingi duomenų eksportuotojai. Tam gali prireikti imtis atitinkamų priemonių.

Šiuo atžvilgiu svarbiausias vaidmuo tenka DAI. Būdamos svarbiausiomis duomenų subjektų pagrindinių teisių gynėjomis, DAI yra ir atsakingos už visiškai nepriklausomą duomenų perdavimo iš ES į trečiąsias šalis priežiūrą, ir turi atitinkamus įgaliojimus. Komisija kviečia duomenų valdytojus bendradarbiauti su DAI ir taip padėti joms veiksmingai atlikti priežiūros vaidmenį. Komisija ir toliau glaudžiai bendradarbiaus su 29 straipsnio darbo grupe, kad užtikrintų vienodą ES duomenų apsaugos teisės taikymą.

⁵⁰ Žr. 4 išnašą.